

Forfatter: Kierkegaard, Søren

Titel: Aabenbart Skriftemaal

Citation: Kierkegaard, Søren: "Aabenbart Skriftemaal", i Kierkegaard, Søren: *Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. 14*, Søren Kierkegaard Forskningscenteret 2010 , s. 7245. Onlineudgave fra Søren Kierkegaards Skrifter: <https://tekster.kb.dk/text/sks-aas-txt-shoot-id315e5ff0-c27e-4948-960d-4753e65938bc.pdf> (tilgået 24. april 2024)

Anvendt udgave: Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. 14

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. [Læs CC0-erklæringen](#)

* Aabenbart Skriftemaal

Ufortjent at blive nedsat, kan vel et Øieblik krænke, men snart vil det stolte Sind atter reise sig, atter erhverve Ligevægten, netop fordi det var usandt. Ufortjent at blive ophøiet, at blive tillagt et Værd, man føler med sig selv, man ei har, at blive berømmet for hvad man ei har gjort, hvad man end ei maaskee havde Kraft til at gjøre, eller hvortil man var for doven – efterlader et langt dybere, et langt smerteligere, et langt mere ydmygende Indtryk; det er overhovedet en farlig Prøvelse for det svage menneskelige Hjerte. Det forfængelige Sind fristes maaskee til at bestyrke Folk i deres Vildfarelse; føler man det Uværdige deri, saa har man dog derfor ei strax Mod til for sig selv og for Andre at tilstaae Sagens sande Sammenhæng. Dog den ufortjente Roes brænder paa Sjælen, man er, om end uden egen Brøde, kommen i Besiddelse af hvad der ei tilhører En, man føler ei blot, at man ei har fortjent den Ære, der bliver til Deel, men man føler en indirecte Bebreidelse, der virker desto eftertrykkeligere, fordi den ei kommer i en fjendlig Skikkelse, der kunde ophidse En, men i en venlig, velvillig Anerkjendelse lader En stedse dybere føle sin Uværdighed.

Hvad her er blevet yttret, er nærmest fremsat for min egen Skyld, da det Udviklede afgiver den Text, over hvilken jeg agter at tale til mig selv. I de sidste 4 Maaneder har jeg mange Gange nydt den ufortjente Ære, at blive anseet og udlagt som Forfatter af en Mængde indholdsrige, belærende, vittige Artikler i forskjellige Blade, af en Deel Flyveskrifter, der dog kun efter det Udvortes vare Flyveskrifter, da deres svære, tunge, gediegne Indhold nødvendigen maa sikkre dem en meget mere end ephemere Betydning. En Tidlang søgte jeg at skjule for mig selv, hvor megen indirecte Bebreidelse der laa heri, men jo oftere det gjentog sig, desto vanskeligere blev dette for mig. Tilsidst blev den anklagende Stemme i mit Bryst saa højrøstet, at jeg forgjæves søgte at undflye dens Straffedom. Der er nu igjen forløbet 4 Maaneder, saaledes lød dens Ord, hvad har Du i den Tid udrettet? Hvis Du nu havde været Forfatter af det Meget, som gode Mennesker have tillagt Dig, eller om dette end var et overdrevent Ønske, saa meget mere som det stundom var aldeles modsatte Ting, Du blev erklæret for Forfatter af, naar Du dog havde skrevet Noget deraf, hvilken skjøn Virksomhed vilde Du da have at skue tilbage over, Du vilde da ei blot have gavnet ved din Virksomhed, men dit Exempel vilde, som Præsten pleier at sige, virket opmuntrende for Andre. Dit Liv vilde da ei være blevet overgivet til fortient Glemsel, thi din Virksomhed vilde have gjort det uforglemmeligt, og ei blot dette, men det vilde maaskee være blevet beskrevet, opstillet som Mønster, maaskee i »Folkebladet« eller i »Naturen, Mennesket og Borgeren;« det vilde være blevet sagt om Dig: Saa ung, og dog saa virksom; man vilde have peget paa Dig, og sagt: See, der gaaer han i sin utrættede Virksomhed. Skulde jeg blive gammel, skulde Aarene udslette Meget af min Erindring, dette Indtryk vil ingen Tid formaae at udviske. Jeg skammede mig for mig selv, skammede mig for de gode Mennesker, der havde næret og udbredt saa fordelagtige Forestillinger om mig: Min ydmygede Siæl samlede sig til en kraftig Beslutning. Du maa tilstaae offenkjærlig din Svaghed, din Uvirksomhed; kun paa den Maade kan Du nære Haab om Forbedring. Her staaer jeg da i dette betydningsfulde Øieblik ligeoverfor det læsende Publicum: jeg tilstaaer min Skrøbelighed, jeg har Intet skrevet, ikke en Linie; jeg tilstaaer min Svaghed, jeg har ingen Deel i det Altsammen, eller i Noget af det – ingen Deel, end ei den fjerneste; vær stærk min Siæl, jeg tilstaaer det, Adskilligt deraf har jeg ei læst. Man dømme mig strængt, som jeg det har fortjent; man opgive de store Forestillinger om mig, som man hidtil har næret, det er min retfærdige Straf; man taale ei, at jeg ansees for Forfatter af en eneste Linie, man lade mig staae i min hele Nøgenhed, til Advarsel for unge Mennesker; jeg føler Mod til at finde mig deri. Men som jeg nu har baaret min Straf, saa vil jeg ogsaa bede min Samtid, paa Grund af det moralske Mod, jeg har lagt for Dagen, ei aldeles at opgive Haabet om mig. Maaskee vil det engang lykkes mig nogenlunde at svare til de Forventninger, man engang har næret om mig. Jeg tvivler ei paa, at min Samtid vil være godmodig nok hertil; det er saa langt fra at jeg tvivler, at jeg snarere frygter dens Godmodighed, at den atter vil udlægge mig som Forfatter, atter tillægge mig en kraftig Virken og Medvirken i Tidens Tieneste. Dette kan jeg imidlertid ei tillade, for min egen moralske Forbedrings Skyld kan jeg ikke taale det, og jeg beder derfor de gode Mennesker, som interessere sig for mig, aldrig at ansee mig for Forfatter af Noget, hvorpaa mit Navn ei staaer.

Dog det er ei blot for min egen Skyld, med min egen moralske Forbedring for Øie, at jeg aabent og uforbeholdent tilstaaer og bekiender min Uværdighed til den mig tiltænkte Ære; det er ligesaa meget for deres Skyld, hvem den med Rette tilkommer, om deres Beskedenhed end byder dem at skjule deres Navn. Det er en mærkværdig Tid, i hvilke vi leve, Udsigterne til et overordenligt Udbytte af evige Resultater ere saa sikkret, at denne Tid vil blive uforglemmelig for de kommende Tider, der ville skyldte den Alt. Hvor stor Sandsynlighed da ikke for, at en taknemlig Eftertid vil mindes alle de Helte, der kæmpede for den gode Sag. Hvis jeg da ei ilede med at erklære, til Spot og Spee for mig selv, at jeg ei har Deel deri, hvor stor Sandsynlighed da ikke for, at jeg, som ingenlunde havde fortjent det, blev uødkelig istedetfor de Udmærkede, hvis Liv havde gjort dem værdige dertil. Netop fordi Tiden er saa mærkværdig, netop derfor er Taushed fra min Side desto mere utilgivelig, her er nemlig ei blot Spørgsmaal om den korte Hæder og Ære, der kan blive Heltene til Deel i deres Liv, men om den uødelige Ære, der vil vedblive til Verdens Ende.

Ja i Sandhed Tiden er mærkværdig. Det lønner vel Umagen at agte paa dens alvorlige, dybe, betydningsfulde Tegn, at agte paa de store Kræfter, der overalt paa saa mange Maader røre sig i Literaturen,

at vogte paa de Vink, der overalt tyde hen paa Tidens Fylde. Det er Systemet, Tidsalderen arbejder hen til. Allerede har Prof.R. Nielsen udgivet 21 logiske §§¹, der danne første Deel af en Logik, der igjen danner første Deel af en altomfattende Encyclopædi, saaledes som det er antydet paa Omslaget, uden at dog dens Størrelse videre er angivet, formodenlig for ei at forfærde, da man vel tør slutte, at den bliver uendelig stor. En Encyclopædi! Jeg eier tilfældigvis Diderots og d'Alemberts Encyclopædi, dog ei fuldstændig, jeg eier kun 28 Foliobind; det har ofte virket opmuntrende paa mig at tænke, saadan en Bog skriver Professor R. Nielsen; han har jo allerede skrevet 21 §§, og for flere Aar siden udgivet en Subscriptionsplan paa et Moralsystem, der idetmindste bliver 24 Ark, naar det bliver færdigt, saaledes heed det idetmindste dengang, men da det endnu ei er bleven færdigt, saa bliver det formodenlig 48 Ark – naar det bliver færdigt. Hvo har glemt det Meget, Bastholm har liggende i sin Pult? Hvem er det undgaaet, at Dr.Beck har afskaffet Religionen, for at faae Plads for Systemet? Ja vor Tid er mærkværdig, er dybt bevæget, det er ligesom Systemet allerede var der. Da jeg for nogen Tid siden læste, at en ung Lærd havde indsendt til Videnskabernes Selskab en forsegleet Pakke, der er bleven nedlagt i dets Archiv, saa tænkte jeg, det er Systemet; og hvo veed, maaskee er det Systemet, maaskee have vi allerede Systemet i en forsegleet Pakke.

1. Vel er det ei fulde 21, da de 10 første mangle, men til Vederlag har han dramatisk revet os hovedkulds ind i Systemet.
(tilbage)

Alt tyder hen paa, at det afgjørende Øieblik nærmer sig; der er en Gjæring og en Fermentation, som umulig kan blive til Vind. Overalt rører der sig et kraftigt Parti-Liv. Dette maa naturligvis ei forstaaes saaledes, at vi kun havde eet Parti, der var kraftigt; thi det vilde jo ei være et kraftigt Parti-Liv, men et kraftigt Liv i Partiet, nei, der rører sig et kraftigt Parti-Liv i en Mangfoldighed af Partier. Vi have Liberale, Ultraliberale, Conservative, Ultraconservative, juste-milieu; vi have i Politik alle tænkelige og utænkelige Boniteter. Vi have Kantianere, Schleiermacherianere, vi have Hegelianere. Disse have igjen delt sig i to store Partier: det ene Parti er dem, som ei ere komne ind i Hegel, men som dog ere Hegelianere; det andet er dem, som ere komne ud over Hegel, men som dog ere Hegelianere; det tredje Parti, de virkelige Hegelianere, have vi meget faa af. Vi have 5 Antipædobaptister, 7 Baptister, 9 Anabaptister; af Baptister have vi igjen 3, som mene, at de Voxne skulle døbes i salt Vand, 2 som mene, at de bør døbes i fersk Vand, og 1, som danner Mediationen, og holder paa Brakvand. Vi have 2 Strausianere; vi have en Skræder paa Upperslev Mark, der har dannet en ny Sect, som bestaaer af ham selv og to Skrædersvende. For nogen Tid siden var der stærk Tale om, at han havde vundet en tredje Tilhænger af en anden Profession; men da han lige var i Færd med at fange ham, kom det til Brud, der gav Anledning til at Neophyten forlod ham, og tog den ene Skrædersvend med sig, og han af den anden Profession optraadte tillige med en ny Confession. I Pistolstrædet skal i denne Tid en Mand have trukket sig tilbage, for i Ensomhed at udtænke en ny Religion, og hans Resultater imødesees med Forventning af Nabogaderne, Christenbernikovstræde og Peder Madsens Gang. Overalt rører der sig et kraftigt Parti-Liv. Snart have vi ei Mandskab nok til at faae Een for hvert Parti. Vor Tid er betydningsfuld, som ingen Tid før har været det. Thi at en Mand er en stor Mand, og som saadan gjelder Noget, det er hørt før, men at hver Mand er et Parti, det er uhørt. (Hvad Under da, at naar der, om ei daglig, saa dog een Gang om Maaneden, høres en prøvet, en alvorlig, bevæget, høiærværdig Stemme, at den ei paaagtes; thi det er kun en stor Mand, der taler, intet Parti, det er kun en enlig Røst, ingen Partistemme). Men dette har ogsaa noget Andet at betyde, det er et uhyre Avancement, som kun vor Tid har et Analogon til i den Politirets-Assessor, der reiste i Sjælland, som ei blot var Assessor i Retten, men tillige var Commission. Og dog derved bliver det ikke, snart maa een Mand gjelde for flere Partier, ligesom hin mærkværdige Mand, Lippe-Detmold og Schaumburg-Lippe stillede i Marken som Contingent, der paa den ene Side gieldt for Lippe-Detmold, paa den anden Side for Schaumburg-Lippe, paa den ene Side var Infanterist, paa den anden Cavallerist.

Betydningsfuld er Tiden. Er man ei overbevist af hvad jeg her har anført; føler man ei den uhyre Intensitet, ethvert Individ har, endsige da Summen af dem, saa vil jeg anføre endnu et Træk. Carstensen er bleven betydningsfuld, ikke ved sin Frisure; thi dertil indrømme vi ham alle Hoved, men ved sit Hoved, Professor Heiberg er bleven ubetydelig. Det er et kiækt Udtryk for Tidens Betydningsfuldhed, en dristig Tanke; det sortner næsten for mine Øine, jeg vil maaskee ei være istand til at udholde den længere, end i det Øieblik, da jeg her nedskriver den.

At der nu af den uhyre Bevægelse, den uhyre Kraftanstrængelse Intet skulde komme ud, det føler vel Enhver vilde være en Taabelighed uden Lige. Jeg er ikke Prophet, og tilstaaer gjerne, at jeg er den udygtigste i Troja, men ogsaa jeg øiner Systemet, det er der – 28 Foliobind og Bastholms Strøtanker! Tilbage kunne vi ikke komme, Hegels Logik har bestaaet sin Prøve for Prof. Nielsens Tanke. Øiblikket nærmer sig; for sidste Gang har Stilling paataget sig at meddele os den sidste Olie, at stille os paa det rette Standpunct, og naar vi blot blive der, saa kommer det, det kommer visselig. Men naar det da kommer, hvad vil saa Eftertiden foretage sig? For den er der Intet at gjøre, vi have gjort Alt. Den kan hvile i salig Glæde i Systemet, den kan læse i al Ro og Mag de 28 Foliobind, som det ikke var en let Sag at skrive. Men naar da saaledes Efterslægten vil kunne leve tryk og sorgløs i systematisk Beskuelse, da vil den ogsaa faae Tid til at mindes, med hvormegen Anstrængelse det blev erhvervet, da vil den føle sig opfordret til aldrig at glemme, hvad

den skylder vor Tid og dens Helte. Thi hvad har det ikke kostet Forfatterne for et Hovedbrud, og hvorledes har det ikke kostet det læsende Publicum Nattero. Aldrig har det havt Fred, til enhver Tid paa Dagen har det maattet være paafærde, fordi Systemet skulde komme, og den ene saliggjørende Sandhed. Det vilde blive mig vanskeligt at give en bestemt Forestilling om denne Bevægelse og denne møisommelige Forskning, jeg vil derfor foretrække gennem en Begivenhed, jeg engang har oplevet, at lade ahne, hvorledes det gaaer til. I yngre Aar morede det mig ofte at være Vidne til Borgervæbningens Maneuvrer paa Fælleden. Ved en Konge-Revue traf det sig, at en Major holdt forkert vendt mod sin Bataillon. En tilstedeværende kyndig Officier af Armeen, der formodenlig frygtede for, at denne Feil ikke skulde undgaae den afdøde Konges skarpe Blik, rider hen til ham og hvidsker ganske sagte: »Hr. Major De holder forkert. De maa gjøre omkring«. Majoren var ingen Stivnakke, han fulgte gjerne det givne Raad, og med høi Røst raaber han: »Hele Bataillon omkring!« Derved blev nu Alt værre. Hvis hin Bataillon var det læsende Publicum, saa vilde man kunne gjøre sig en Forestilling om, hvad det har lidt, idet hver Dag en ny Major har begaaet samme Feil. Endnu gjenlyder mit Øre af de hundrede og atter hundrede Stemmer, der tilraabe os alle: »Hele Bataillon omkring!« Bataillon vedbliver, som de Militaire sige, i Marschen, og dog kommer den ikke af Stedet, fordi det bestandig hedder: »Hele Bataillon omkring!« Dog hvorfor fremkalde disse uvederqvægende Forestillinger, lader os hellere dvæle ved de lyse Udsigter, naar Systemet er fundet, og da Eftertiden vil mindes enhver nok saa lille Helt i vor Heltetid. Men derfor bør Enhver bidrage Sit til, at denne Hæder ikke falder paa Uværdige. Jeg har bidraget Mit, ved at tilstaae, at jeg ingen Deel har i det Hele, end ikke den mindste.

Efterskrift

At den af mig opstillede Sætning, at ufortjent Roes virker langt eftertrykkeligere end Dadel, selv om denne er fortjent, er sand, det har jeg i dette Øieblik i min egen lille Erfaring oplevet et Bevis paa. Dr. Beck har ved en Anmeldelse i »Fædrelandet« udrevet min Disputats af Læseverdenens Glæmsel. Den ærede Recensent giver en Oversigt over Bogens Indhold, hvoraf jeg egenlig ikke har lært noget Nyt. Til Slutning mener han, at jeg fortjener at dadles, fordi der er flere Allusioner, han ikke forstaaer. Vel lyde hans Ord ikke ganske saaledes; han siger nemlig, at de Fleste ikke forstaae dem. Men da jeg umulig kan antage, at Dr. Beck har havt Leilighed til at indhente de Flestes Erklæring, saa maa det vel nærmest være som Partimand, at Dr. Beck bruger dette Udtryk. Det maa da ansees for et ægte pathetisk Parti-Udtryk; de Fleste er Superlativet til det Udtryk, Flere, som man ellers pleier at bruge. Forsaavidt vil man vist finde det i sin Orden, at jeg ikke reflecterer derpaa, men indskrænker mig til min første Sætning, at Dr. Beck ikke har forstaaet dem. Her ligger nu Vanskeligheden, det bliver nemlig uforklarligt, hvoraf det kan komme, at Dr. Beck, der ellers er Dialektiker og dreven i Kategorierne, hvorfor han ikke har indseet, at der lod sig drage flere andre Resultater ud af den her opstillede Sætning. Der er flere Allusioner, som Dr. Beck ikke har forstaaet, deraf slutter Dr. Beck, at jeg fortjener Dadel; hvad om man nu sluttede saaledes: Derfor fortjener Dr. Beck Dadel? Denne Slutning ligger langt nærmere, thi min Afhandling er jo ikke beregnet paa Dr. Beck alene, hvorimod Dr. B. proprio motu er optraadt som min Recensent, og forsaavidt kunde det vel fordres, at han skulde gjøre sig Umage for at forstaae. Den anden Slutning kunde lyde saaledes: der er flere Allusioner, som Dr. Beck ikke har forstaaet, altsaa fortjener Forf. Roes. En tredie Slutning kunde fremsættes saaledes: der er flere Allusioner, Dr. B. ikke har forstaaet, altsaa fortjener Dr. B. Roes; det er nemlig et Tegn paa en roesværdig Naivitet, men deraf følger ingenlunde, at Forfatteren fortjener Dadel. Det er utroligt, saameget man kan slutte af den Omstændighed, at Dr. B. ikke har forstaaet, maatte man blot kunne slutte ligesaa meget af hvad Dr. B. har forstaaet. Min ærede Recensent mener tillige, at jeg fortjener Dadel. Saavidt man ellers kjender denne Forfatter, er han en Hader af Alt, hvad man i Almindelighed kalder positivt, hvorfor vil han da her fastholde de positive Straffe, hvorfor være grusom nok mod mig til ikke at lade sig nøie med den naturlige Straf, at Dr. B. ikke forstod mig. Dertil kommer, at jeg ikke indseer, hvorledes det skal lade sig gjøre; jeg er ikke mere i den Alder, at en Foresat eller Lærer kunde give mig en Irettesættelse; det er ingen politisk Sag, saa Politidirecteuren kunde give mig en Næse. Sagen kan heller ikke komme for Consistorium. Desuden er det Straf * nok for mig, at Dr. Beck ikke har forstaaet mig, og det saameget mere, som det allerede har været tungt nok for mig, at Dr. Beck paa flere Steder har troet at have forstaaet mig. I den Bog, som Hr. Dr. i disse Dage har udgivet, seer jeg mig nemlig paa en høist uforstaaelig Maade stukket ind mellem Straußianerne. I Geled med Strausz, Feuerbach, Vatke, Bruno Bauer maa jeg, enten jeg vil eller ei, holde Skridt med dem, medens Dr. B. tæller: ein, zwei, drei; Noget, alle tydske Underofficierer (især de systematisk-geworbne) have en overordenlig Færdighed i, idet han tilføier: »seer flinkt op til Høire, hvor jeg gaaer«. Det er tungt nok, men det maa man finde sig i, naar man ikke hører til de systematiske Hoveder, der til Tidsfordriv udcommandere ikke blot samtidige Forfattere, men alle Verdens Forfattere til Parade. Naar man kun er en fattig Husmand, der dyrker sin lille Lod, saa er man nødt til, naar Herremanden fløiter, at møde og at lade sig anvise sin Plads, snart et Sted snart et andet.

Til Slutning tilføier den ærede Recensent, at der er Adskilligt han har moret sig over, men ikke til min Fordeel. Denne Passus er høist gaadefuld og dunkel, og jeg kan ikke andet end glæde mig over, at hvad min Recensent har havt videre at yde end et Referat af min Afhandling, hvoraf jeg har lært, at Hr. Dr. saa nogenlunde har forstaaet den, indskrænker sig til nogle faa Linier. Det var Synd mod mig, om Rec. havde skrevet blot en Spalte af slige gaadefulde Ytringer. Havde Rec. sagt, at der var Adskilligt, han havde moret

sig over til min Fordeel, saa vilde jeg heller ikke have forstaaet ham. Hr. Dr. maa ingenlunde søge Grunden hertil i Mangel paa god Villie. Bogen har kostet mig 182 Rbd. 4 Mk. 8 Sk. at udgive, og der er da vel al Sandsynlighed for, at jeg ønskede enhver lovlig Fordeel deraf, uden at gjøre mig skyldig i en for en Forfatter uværdig Skelen efter Fordeel. Men af samme Grund som Rec.s Mening vilde være bleven mig gaadefuld, hvis han havde udtrykt sig saaledes, af samme Grund er det mig nu gaadefuldt, hvorledes Rec. har moret sig over min Bog, saaledes at det ikke er bleven til min Fordeel, eller med andre Ord til min Skade. Da jeg ikke er Partigænger, saa seer jeg mig ikke istand til som min ærede Rec. at kunne sige, at Flere have fundet det ligesaa gaadefuldt, eller vel endog de Fleste. Da det altsaa ikke staaer i min Magt at imponere ham ved Stemmeferlighed, saa har jeg anstrængt al min Kraft for at finde en Forklaringsgrund, som er den eneste, jeg kan opdage. Rec. har maaskee kjøbt et Exemplar af min Disputats, har ikke været fornøjet med den, og har nu sendt det tilbage til Forlæggeren og forlangt Pengene igjen. Jeg veed nu ikke, om det er Skik, at Forlæggeren giver Pengene igjen, hvis saa er, saa har Rec. tilføiet mig et Tab af 9 Mk. Det negter jeg ikke, er et Tab, men det er dog ikke fulde 9 Mk. Maaskee er Forlæggeren human nok til at dele Tabet, maaskee en Antiquar kjøber det brugte Exemplar, maaskee han giver 3 Mk. 8 Sk. derfor, efter al menneskelig Sandsynlighed vil Tabet da blive circa 3 Mk. Hvis det forholder sig saaledes, saa beholder Rec. Ret, han har nemlig tilføiet mig et Tab, og det har i Sandhed ikke været til min Fordeel, at han har moret sig.

S. Kierkegaard.